

Seminar

ÜLE MERE ≈ YLI MEREN

**Eesti ja Soome kunstisidemete
loomine pikal keskajal**

Building Artistic Contacts Between Estonia and Finland
in the Long Middle Ages

14.10.2022

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Soome Kirjanduse Selts / Finnish Literature Society

Seminar

ÜLE MERE ≈ YLI MEREN

**Building Artistic Contacts Between Estonia and Finland
in the Long Middle Ages**

Seminar „Üle mere – yli mere. Eesti ja Soome kunstisidemete loomine pikal keskajal“ vaatab Soome lahe kahte kallast ühendava kunstisilla loomist ning arengut kesk- ja varauusajal. See toimub Eesti Kunstimuuseumi uurimis- ja näitusprojekti „Michel Sittow in Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“ ning Helsingi Ülikooli uurimisprojekti „Iconoclasm/Kuvakalske. Fragmentaarisuus ja kuvakalskeen jäljet keskiajan ja uuden ajan alun esineissä“ koostöös. Seminar toob esimest korda kokku Eesti ja Soome kunstiteadlased ja ajaloolased, kes vaatlevad kunsti- ja kultuurisuhete loomist ja arengut ning nende taga seisnud inimesi ja võrgustikke.

Eesti ja Soome kultuurisilla aluseks on maaline ja keeleline lähedus ning tihe suhtlus, mille juured on sügaval, kandudes keskaega. Tallinna tähendust kesk- ja varauusaegses Soome kunstis ja arhitektuuris tunnistavad säilinud hooned, skulptuurid, altariretaablid ja arhiiviallikad. Perekondlike sidemete kaudu oli Soomega seotud Tallinnas sündinud ja 16. sajandi alguses oma kodulinnas kunstnikuna tegutsenud Michel Sittow, kellelt telliti teoseid ka lahe põhjalkdale. Praeguseni on Soome kirikutes Tallinnas varauusajal tegutsenud meistrite Arent Passeri ja Tobias Heintze töökodade teosed. Eesti meistrite kohalolu Soomes tunnistavad Põhja-Eesti paekivist ehitusdetailid ja monumentaalsed hauamonumendid.

Seminar vaatab mitmesuguseid küsimusi. Milline võis olla Tallinna kui kunsti-keskuse tähendus keskaegses Soomes ja laiemalt Läänemere piirkonnas? Kuidas jätkusid sel ajal loodud kontaktid 16.–17. sajandil? Kui suur osa Soome kirikute kunstist võib olla loodud Tallinnas või vahendatud hansalinna kaudu? Kas ja mida räägivad need säilinud objektid Eesti kirikuid kunagi kaunistanud, ent nüüdseks hävinud kunstiteostest? Kuidas uurida neid küsimusi ja hüpoteese, kui enamiku vanemat kunsti on loonud anonüümsed meistrid?

The seminar “Üle mere – yli mere. Building Artistic Contacts Between Estonia and Finland in the Long Middle Ages” examines the creation and development of a “cultural bridge” connecting the two shores of the Gulf of Finland in the Medieval and Early Modern periods. The event has been organised in cooperation with the Art Museum of Estonia’s research and exhibition project *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue* and the University of Helsinki research project *Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentation and Iconoclash in Medieval and Early Modern Objects*. For the first time, the seminar will bring together Estonian and Finnish art historians and historians to look at the creation and development of these artistic and cultural relations in the Long Middle Ages, and the people and networks behind them.

The cultural bridge between Estonia and Finland is based on geographical and linguistic closeness, and contacts between people with deep roots in the Middle Ages. Tallinn’s significance for the art and architecture of Medieval and Early Modern Finland is witnessed by surviving buildings, sculptures, altarpieces and archival sources. Michel Sittow, who was born in Tallinn and worked as an artist in his home town in the early 16th century, was linked to Finland through family ties and was commissioned to create works of art for the northern shores of the Gulf. To this day, artworks from the workshops of Arent Passer and Tobias Heintze, who were active in Tallinn in the Early Modern period, can still be seen in churches. The presence of Tallinn masters in Finland is attested to by the architectural details and monumental funerary monuments of Estonian limestone.

The seminar will look at the questions: What was the significance of Tallinn as an art centre in Medieval Finland and the Baltic Sea region in general? How did these contacts continue in the 16th and 17th centuries? How much of Finnish church art may have been created in Tallinn or transmitted through the Hanseatic city? Does this surviving material tell us anything about the now lost works that once decorated the churches in Estonia? How can these questions and hypotheses be explored when most of the older art was created by anonymous masters?

Kava

Aeg: 14. oktoober 2022

**Koht: Soome Kirjanduse Selts / Suomalaisen Kirjallisuuden Seura,
Hallituskatu 1, Helsingi**

Seminar toimub inglise keeles.

10.30 Avasõnad

Dots dr Ilona Pikkanen, Soome Kirjanduse Seltsi teadusosakonna juhataja

Dr Sirje Helme, Eesti Kunstimuuseumi peadirektor

Tarmo Saaret, MA, Eesti Kunstimuuseumi filiaali Niguliste muuseumi direktor

Dots dr Elina Räsänen ja **dr Merike Kurisoo**, projektide „Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentaarisuus ja kuvakalskeen jäljet keskiajan ja uuden ajan alun esineissä“ ja „Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“ juhid

Moderator: Elina Räsänen

11.00–11.30

Dr Merike Kurisoo (Eesti Kunstimuuseum)

A View from the Southern Coast of the Gulf of Finland. The Significance of Tallinn in the Commission, Distribution and Production of Art in the Medieval and Early Modern Baltic Sea Region

11.30–12.00

Dr Jan Friedrich Richter (Berliini Riiklikud Muuseumid)

Tallinn as an Art Centre in the Early 16th Century. Historical Preconditions

12.00–12.30

Dr Anu Mänd (Tallinna Ülikool)

Estonian-Finnish Art Connections in the Middle Ages

12.30–13.30 Lõuna

Moderator: Greta Koppel

13.30–14.00

Dots dr Tapio Salminen (Tampere Ülikool)

Michel Sittow's Ancestry and Its Sources. Finding Information on 15th Century Individuals and Their Networks in Estonia and Finland

14.00–14.30

Katri Vuola, doktorant (Helsingi Ülikool)

From Alder to Lime Wood. Reflections on Wood Use Culture on Both Sides of the Gulf of Finland in the 14th and 15th Centuries

14.30–15.00

Abiprof dr Panu Savolainen (Aalto Ülikool)

The Mobility of Builders and Architectural Innovations Between Tallinn and Southern Finland in 15th Century

15.00–15.30 Kohvipaus

Moderator: Merike Kurisoo

15.30–16.00

Dr Tuuli Heinonen (Helsingi Ülikool)

Contacts Across the Sea. Medieval and Early Modern Peasant Trade Between Uusimaa and Tallinn

16.00–16.30

Saila Leskinen, doktorant (Helsingi Ülikool)

The Case of the Siuntio Sculptures. Attribution and Origin

16.30–17.30 Vestlusring

Moderator: **dots dr Elina Räsänen** (Helsingi Ülikool)

Kõnelejad: **prof dr Krista Kodres** (Eesti Kunstiakadeemia), **dr Greta Koppel** (Eesti Kunstimuuseum), **kaasprof dr Anu Lahtinen** (Helsingi Ülikool)

17.30 Vastuvõtt

Programme

Date: 14 October, 2022

Place: Finnish Literature Society / Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Hallituskatu 1, Helsinki

10.30 Opening words

Doc. Dr. Ilona Pikkanen, Research manager at the research department Finnish Literary Society

Dr. Sirje Helme, Director General of the Art Museum of Estonia

Tarmo Saaret, MA, Director of the Niguliste Museum, branch of the Art Museum of Estonia

Doc. Dr. Elina Räsänen and Dr. Merike Kurisoo, leaders of the projects *Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentation and Iconoclash in Medieval and Early Modern Objects* and *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue*

Chair: Elina Räsänen

11.00–11.30

Dr. Merike Kurisoo (Art Museum of Estonia)

A View from the Southern Coast of the Gulf of Finland. The Significance of Tallinn in the Commission, Distribution and Production of Art in the Medieval and Early Modern Baltic Sea Region

11.30–12.00

Dr. Jan Friedrich Richter (Staatliche Museen zu Berlin)

Tallinn as an Art Centre in the Early 16th Century. Historical Preconditions

12.00–12.30

Dr. Anu Mänd (Tallinn University)

Estonian-Finnish Art Connections in the Middle Ages

12.30–13.30 Lunch

Chair: Greta Koppel

13.30–14.00

Doc. Dr. Tapio Salminen (Tampere University)

Michel Sittow's Ancestry and Its Sources. Finding Information on 15th Century Individuals and Their Networks in Estonia and Finland

14.00–14.30

Katri Vuola, Doctoral researcher (University of Helsinki)

From Alder to Lime Wood. Reflections on Wood Use Culture on Both Sides of the Gulf of Finland in the 14th and 15th Centuries

14.30–15.00

Asst. Prof. Dr. Panu Savolainen (Aalto University)

The Mobility of Builders and Architectural Innovations Between Tallinn and Southern Finland in 15th Century

15.00–15.30 Coffee break

Chair: Merike Kurisoo

15.30–16.00

Dr. Tuuli Heinonen (University of Helsinki)

Contacts Across the Sea. Medieval and Early Modern Peasant Trade Between Uusimaa and Tallinn

16.00–16.30

Saila Leskinen, Doctoral researcher (University of Helsinki)

The Case of the Siuntio Sculptures. Attribution and Origin

16.30–17.30 Panel discussion

Chair: **Doc. Dr. Elina Räsänen** (University of Helsinki)

Speakers: **Prof. Dr. Krista Kodres** (Estonian Academy of Arts),

Dr. Greta Koppel (Art Museum of Estonia), **Assoc. Prof. Dr. Anu Lahtinen** (University of Helsinki)

17.30 Reception and refreshments

Lühikokkuvõtted / Abstracts

MERIKE KURISOO

Eesti Kunstimuuseum / Art Museum of Estonia

Vaade Soome lahe lõunakaldalt. Tallinna tähendusest kunsti tellimisel, vahendamisel ja loomisel kesk- ja varauusaegses Läänemereruumis

Kultuurisild on Soome lahe kahte kallast ühendanud juba sajandeid. Senini on Eesti ja Soome keskaegseid kunstikontakte käsitletud vaid üksikutes uurimustes, ehkki tunnistust sellele annavad nii arhiiviallikad, kunstiteosed kui ka hooned. Ettekanne annab ülevaate Tallinna võimalikust tähtsusest kunsti tellimisel, vahendamisel ja loomisel Soome lahe põhjakaldale ning laiemalt Põhjamaadele. Eesti ja Soome tihedatele kunstikontaktidele osutavad Tallinnas tegutsenud meistrite nüüdisajani säilinud või allikates nimetatud teosed Soome pühakodades. Siiani on kunstiajalooliste tekstide „veepealsel osal“ välja paistnud Michel Sittow, Arent Passer ja Tobias Heintze, kuid kunsti- ja kultuurikontaktide osakaal oli kindlasti palju sügavam, ulatudes keskajast läbi varauusaja tänasesse päeva.

A View from the Southern Coast of the Gulf of Finland. The Significance of Tallinn in the Commission, Distribution and Production of Art in the Medieval and Early Modern Baltic Sea Region

A cultural bridge has linked the two shores of the Gulf of Finland for centuries. So far, only a few studies have dealt with the artistic contacts between Estonia and Finland in the Middle Ages and Early Modern period, although archival sources, works of art and buildings bear witness to these connections. This paper will provide insight into the possible significance of Tallinn in the commissioning, mediation and creation of art, both for the northern shore of the Gulf of Finland and for the Nordic countries more broadly. The close artistic contacts between Estonia and Finland are illustrated by the works of art that are mentioned in sources or have survived in Finnish sanctuaries by masters who worked in Tallinn. So far, Michel Sittow, Arent Passer and Tobias Heintze have stood out in the “underwater section” of art history texts, but the artistic

and cultural contacts were certainly much deeper, stretching from the Middle Ages through the Early Modern period to the present day.

JAN FRIEDRICH RICHTER

Berliini Riiklikud Muuseumid / Staatliche Museen zu Berlin

Tallinn kui kunstikeskus 16. sajandi alguses. Ajaloolised eeldused

Uurimis- ja näitusprojekt „Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“ vaatleb Tallinna kui hiliskeskaegse kunstikeskuse tähendust 16. sajandi alguses. Kunstiajaloo on see teemapüstitus jäänud siiani tagaplaanile. Senini on rõhutatud Tallinna kui olulise kaubanduskeskuse tähtsust, kus ei olnud märkimisväärset kunstiproduksiooni. Siinkohal tuleks küsida, kas see negatiivne suhtumine lähtub keskendumisest üksikuurimustele.

Läänemere regiooni keskaegset kunstitoodangut arengujoonele asetades tõuseb esile kunstikeskuste liikumine ida poole. Ettekandes jälgitakse seda arengut kunstikeskuste ja üksikisikute, patroonide ja kunstnike kaudu. Nende protsesside vaatlemisel tervikpildina joonistub loogiliselt välja Tallinna kujunemine edukaks kunstikeskuseks 16. sajandi alguses.

Tallinn as an Art Centre in the Early 16th Century. Historical Preconditions

The research and exhibition project *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue* examines the significance of Tallinn as an independent art centre in the early 16th century. Previously, art historical research has not focused on this significance, and in some ways has even denied it: Tallinn was of great importance as an economic centre but never had significant independent art production. At this point, the question should be raised as to whether the negative attitude of the older research can be explained by something other than its concentration on individual studies.

If one places the medieval art production in the Baltic Sea region in a line of development, an increasing shift of the art centres to the east clearly emerges. This lecture will trace this line of development by means of case studies and individual protagonists, art centres, artists and patrons. Viewed as a whole, Tallinn as a prosperous art centre at the beginning of the 16th century is clearly a logical consequence of this development.

ANU MÄND

Tallinna Ülikool / Tallinn University

Eesti-Soome kunstisidemetest keskajal

Viimastel aastakümnetel on kasvanud huvi keskaegse Soome ja Eesti (*resp.* Liivimaa) majanduslike ja sotsiaalsete sidemete vastu. Siiski pole erilist tähelepanu pälvinud see, mil määral geograafiline lähedus, perekondlikud suhted ja kaubandusvõrgustikud kunstikontakte mõjutasid. Eriti hästi saab neid uurida arhiiviallikate põhjal hansalinna Tallinna kohta, mis oli üks kolmest keskaegse Liivimaa suurest linnast. Ettekande esimeses osas vaatlen, kas Soome kirikud ostsid Tallinnast kunstiteoseid ja kas tallinlased kinkisid Soome kirikutele hardusesemeid. Ettekande teine osa on juhtumiuuring Tallinna kellameistri Tile Klotbradest, kes sai 1515. aastal ülesandeks valada Turu toomkiriku kellad.

Estonian-Finnish Art Connections in the Middle Ages

Recent decades have witnessed growing interest in the economic and social connections between medieval Finland and Estonia (i.e. Livonia). However, not much attention has been paid to how geographical closeness, family relations and trade networks influenced artistic contacts. These can be studied particularly well on the basis of archival sources from the Hanse town of Tallinn, one of the three large urban centres in medieval Livonia. In the first part of my paper, I will explore whether Finnish churches acquired artworks from Tallinn and if Tallinn town-dwellers donated devotional objects to Finnish churches. The second part of my paper is a case study of a Tallinn bell caster, Tile Klotbrade, who in 1515 was commissioned to make bells for the Turku Cathedral.

TAPIO SALMINEN

Tampere Ülikool / Tampere University

Michel Sittowi päritolu ja sellekohased allikad. Otsides andmeid

15. sajandi isikute ja nende võrgustike kohta Eestis ja Soomes

Tallinna Linnaarhiivi on sageli kirjeldatud kui aardelaegast igale Läänemere piirkonna kesk- ja varauusaegset linnaajalugu uurivale teadlasele. See on kahtlemata õige, kuid registrite, arveraamatute ja teiste kirjalike allikate tohutu hulk teeb raskeks eri allikatest pärineva teabe ühendamise. Ühe teadlase võimalused selle massiivse materjali haldamisel ja asjakohaste andmete leidmisel võivad olla piiratud – niisiis on väga oluline koostöö kolleegidega, kes tunnevad seda rikkalikku andmestikku. Oma ettekandes vaatlen ma Tallinna Linnaarhiivi hilis-keskaegset materjali prosopograafia uurimise seisukohalt ning võtan 15. sajandi Põhja-Liivimaa ja Lõuna-Soome isikute ning nende võrgustike uurimise lähtepunktiks koos Anu Männiga kirjutatud artikli Michel Sittowi emapoolsest suguvõsast.

Michel Sittow's Ancestry and Its Sources. Finding Information on 15th Century Individuals and Their Networks in Estonia and Finland

The Tallinn City Archives (Tallinna Linnaarhiiv) has often been described as a treasure trove for any scholar doing research on various aspects of the medieval and early modern history of the city and the Baltic Sea area. While this is undoubtedly the case, the sheer volume of registers, missives, accounts and other written material in the different archival entities and sections deposited in the archive creates problems in combining information from various sources. Here the most important way to expand the ability of a single scholar to administer and find relevant material is co-operation with colleagues who have familiarised themselves with sections of the vast material in their own studies. In my presentation, I will focus on the late medieval material in the Tallinn City Archive from the point of view of prosopographic studies, and use Anu Mänd's and my article on Michel Sittow's maternal ancestry as a starting point for studying 15th century individuals and their networks in northern Livonia and southern Finland.

PANU SAVOLAINEN

Aalto Ülikool / Aalto University

Ehitusmeistrite liikuvusest ja arhitektuurilistest uuendustest Tallinna ja Lõuna-Soome vahel 15. sajandil

Tallinna ja Lõuna-Soome hilis-keskaegseid sidemeid on põhjalikult uuritud kaubandus- ja poliitilise ajaloo ning arheoloogiliste objektide ja materiaalse kultuuri kaudu. Hoolimata säilinud hoonetest ja Tallinna arhiivimaterjalidest on arhitektuuriajaloo seda teemat vähe käsitletud, erandiks üksikud artiklid eeskätt 1990. aastatest. Ettekandes tõstatan uusi küsimusi ja tutvustan käimas-olevate uurimuste esialgseid tulemusi, mis on seotud ehitajate liikuvuse ja arhitektuuriliste uuenduste ülekandumisega üle Soome lahe. Minu metodoloogia tugineb dokumentaalsete tõendite ja ehitiste võrdleval lugemisel, samuti arhitektuurilise ikonograafia analüüsil.

The Mobility of Builders and Architectural Innovations Between Tallinn and Southern Finland in the 15th Century

The connections between Tallinn and southern Finland in the late Middle Ages have been studied extensively in terms of trade, political history, archaeological objects and material culture. Architectural history, despite the survival of buildings and large documentary evidence from Tallinn, has not been covered except for a few articles, especially from the 1990s. In my presentation, I will raise new issues and present preliminary results of my studies related to the mobility of builders and the transfer of architectural innovations over the Gulf of Finland. My methodology involves a comparative reading of documentary evidence and surviving buildings, as well as architectural iconography.

KATRI VUOLA

Helsingi Ülikool / University of Helsinki

Lepast pärnani. Mõtteid puidu kasutusest 14. ja 15. sajandil Soome lahe kahel kaldal

Igal puuliigil on kindlad omadused, mis teevad need sobivaks puunikerdamisel, aga ka vastupidavaks kahjurite, õhu ja niiskuse kahjustava mõju suhtes. Kesk-aegseid polükroomseid puuskulptuure on alles vähe – suure osa kunagisest pärandist on inimkäsi tahtlikult või tahtmatult hävitanud. See põhjustab aga kunstiajaloolises uurimistöös kallutatuse: säilinud skulptuuride kogu ei esinda kunagist vormide, teemade ja materjalide mitmekesisust.

Eestis on säilinud vaid üksikud 13.–14. sajandi puuskulptuurid, Soomes on neid alles umbes 130. Kõnealuste teoste põhjal saab öelda, et Turu piiskopkonnas kasutasid kohalikud puunikerdajad 14. sajandil leppa (*Alnus*). Alles järgmisel sajandil leidis laialdast kasutust pärn (*Tilia*). Siiani pole selge, mis põhjustas muutuse puidukasutustraditsioonis: kas rändavad käsitöölised ja ideed, imporditud skulptuuride jäljendamine või hoopis nõudmised suuremate skulptuuride järele? Ettekandes vaatlen esmalt, millist osa võisid selles muutuses mängida kunsti- ja kaubanduskontaktid üle Läänemere ja Soome lahe. Seejärel keskendun küsimusele, kas Soomes säilinud 14. sajandi puuskulptuurid võisid olla valmistatud toonastes Eesti töökodades.

From Alder to Lime Wood. Reflections on Wood Use Culture on Both Sides of the Gulf of Finland in the 14th and 15th Centuries

Every wood species has its own qualities in respect to its suitability for carving and its resistance to the damaging effect of pests, air and moisture. In addition, a considerable number of polychrome wood sculptures have been demolished, intentionally or inadvertently, through human interaction. This causes a bias: the surviving corpus of sculptures does not represent the variety of forms, subject matters and materials that once existed.

In Estonia, only a few sculptures from before the 15th century have survived, whereas in Finland there are around 130. It seems that in the diocese of Turku alder (*Alnus*) was favoured by local carvers in the 14th century. In the following century, lime wood (*Tilia*) first became commonly used. It is, however, not clear what caused the change in wood use: travelling artisans and ideas,

the imitation of imported sculptures and/or demands for larger sculptures. I will discuss, firstly, what part the artistic and commercial contacts across the Baltic Sea and the Gulf of Finland possibly played in this change. Secondly, I will examine whether the surviving 14th century sculptures in Finland reflect what may once have been manufactured in Estonian workshops.

TUULI HEINONEN

Helsingi Ülikool / University of Helsinki

Üle mere kontaktid. Kesk- ja varauusaegne talupoegade kaubandus Uusimaa ja Tallinna vahel

Soome lõunaranniku Uusimaa talupojad olid kesk- ja varauusajal Tallinnaga tihedalt seotud kaubandusvõrgustike kaudu. Tallinna ja Uusimaa vahelised kontaktid mõjutasid tugevalt talupoegade igapäevaelu, pakkudes majanduslikke võimalusi rasketel aegadel vastupidamiseks ning hõlbustasid asjade ja inimeste, aga ka ideede rändlust. Tallinna Linnaarhiivis säilinud kaupmeeste arveraamatud näitavad, kuidas Soome talupojad varustasid hansalinna ehitusmaterjalide ja loomsete saadustega, tuues vastutasuks oma kodukihelkondadesse igapäevaseks toiduks vajalikku, nagu teravili ja sool. Arheoloogilised väljakaevamised Uusimaa ümbruse keskaegsetes külakohtades näitavad, et lisaks tarbeesemetele omandasid talupojad Tallinna kaudu ka luksuslikumaid kaupu, nagu imporditud klaas- ja keraamilised anumad ning kangad. Mitmesuguste esemetega seotud kultuuritavad levisid seeläbi ka Soome lahe põhjakaldale. Kahe piirkonna vaheliste elavate kontaktide tulemusena olid paljud materiaalse kultuuri ja argielu linnalikud tunnused keskajal tuttavad ka Uusimaa talupoegadele.

Contacts Across the Sea. Medieval and Early Modern Peasant Trade Between Uusimaa and Tallinn

During the Middle Ages and 16th century, the peasants living in Uusimaa, on the southern coast of Finland, had lively connections with Tallinn through trade networks. The contacts between Tallinn and Uusimaa had a profound impact on the everyday life of the peasants, as they involved economic benefits and resilience during difficult times, and facilitated the movement of goods, people and ideas. Merchants' account books preserved in the Tallinn

City Archives show how peasants provided the Hanseatic town with construction materials and animal products, and in return brought everyday necessities, such as salt and grains, back to their home parishes. However, archaeological excavations at medieval village sites around Uusimaa have shown that, besides everyday necessities, peasants likely acquired such items as imported glass, ceramic vessels and cloth through their contacts in Tallinn. Different cultural customs connected to the objects also spread to the northern shores of the Gulf of Finland. As a result of the lively contacts between the two areas, many features of material culture and everyday life that have been commonly associated with urban areas were also familiar to the peasants of Uusimaa during the Middle Ages.

SAILA LESKINEN

Helsingi Ülikool / University of Helsinki

Siuntio skulptuuride juhtum. Atributsioon ja päritolu

Soome Rahvusmuuseumi kogus olevad Siuntio kiriku puuskulptuurid on olnud mõistatuseks juba üle sajandi. Ristilöödud Kristust, neitsi Maarjat ja seitset apostlit kujutavaid skulptuure on seostatud ka Michel Sittowiga. Viimast on põhjendatud 1515. aastast pärit kirjaga, mille kohaselt tegi Siuntio kiriku jaoks altarikaunistuse Michel *meler* Tallinnast. Kirjas mainitud kunstiteosed pole säilinud, vaid hävisid tõenäoliselt ühes Siuntio kirikut laastanud tulekahjus. Mis ajast pärinevad aga Soome Rahvusmuuseumis asuvad Siuntio kiriku dateerimata skulptuurid?

Minu uurimuse järgi on tegemist altariseina skulptuuridega 1633. aastast – nende kohta leidis senini teavet vaid arhiiviallikates. Siuntio altarisein on üks esimesi dokumenteeritud luterlikke altarikaunistusi Soomes. Stiililise võrdluse alusel teen uue atributsiooniettepaneku: altarisein telliti Tallinnast Tobias Heintzelt, kelle töökojast pärinevaid teoseid on säilinud ka teistes Soome kirikutes. Uus atributsioon rõhutab Soome lahe üleste suhete järjepidevust varauusajal, mil Eesti ja Soome alad olid Rootsi võimu all.

The Case of the Siuntio Sculptures. Attribution and Origin

The wooden sculptures from the Siuntio church have been a puzzle for more than a hundred years, since they've been in the collections of the National Museum of Finland. These sculptures – depicting the Crucifixion, Virgin Mary and seven of the apostles – have even been associated with Michel Sittow based on a 1515 letter stating that altar decorations were made for the Siuntio church in Tallinn by “Michel *meler*”. The artworks mentioned in the letter no longer exist: they were probably destroyed in one of the fires that ravaged the Siuntio church. However, undated sculptures from the Siuntio church *do* exist in the National Museum of Finland.

My study of the sculptures suggests that they originated from a 1633 altarpiece previously known only from archival sources. This altarpiece is one of the earliest recorded cases of a new Lutheran altarpiece in Finland. Through stylistic comparison, a new suggestion for attribution has been proposed: the altarpiece was commissioned from the Tallinn workshop of Tobias Heintze, several of whose other works have survived in Finland. The new attribution highlights the long continuum of relations across the Gulf of Finland in the Early Modern era and under the shared Swedish reign.

Lühibiograafiad / Short biographies

Tuuli Heinonen on Helsingi Ülikooli arheoloogiaõppejõud. Tema uurimisvaldkonnaks on Läänemere regiooni põhjaosa arheoloogia. Heinoneni doktoritöö „The Social and Material World of Medieval and Early Modern (ca. 1200–1650) Villages in Southern Finland“ (2021) vaatles Lõuna-Soome külade igapäevaelu arheoloogilise materjali ja kirjalike allikate kaudu. Ta jätkab oma uurimistööd järel doktorina Helsingi Ülikooli teadusprojektis „The Europeanization of Finland and Karelian Isthmus 1100–1600 AD“ (2022–2026).

Tuuli Heinonen is an archaeologist specialising in the Medieval and Early Modern period of the northern Baltic Sea region. In her PhD thesis *The Social and Material World of Medieval and Early Modern (ca. 1200–1650) Villages in Southern Finland* (2021), she studied rural life through archaeological and historical sources. Next, she will be joining *The Europeanization of Finland and the Karelian Isthmus 1100–1600 AD* project as a postdoctoral researcher. Currently, Heinonen is working as a university instructor in archaeology at the University of Helsinki.

Krista Kodres on Eesti Kunstiakadeemia kunstiteaduse ja visuaalkultuuri instituudi professor. Ta on seitsmeköitelise „Eesti kunsti ajaloo“ peatoimetaja. Tema uurimissuundadeks on kunstiteaduse teooria ja ajalugu, varauusaja arhitektuur ja kunst, nõukogude perioodi arhitektuur, disain ning muinsuskaitse ajalugu. Kodres on pannud aluse reformatsioonijärgse sakraalarhitektuuri- ja kunsti uurimisele Eestis ning on olnud kunstiajalooalaste historiograafia-uuringute üks algatajaid.

Krista Kodres is a professor at the Institute of Art History and Visual Culture of the Estonian Academy of Arts in Tallinn, Estonia. She is the editor-in-chief of the *History of Estonian Art* (7 volumes). Her fields of research include the history and theory of art historiography, the history of art and architecture of the Baltic region in the Early Modern period and the history of the architecture,

design and heritage protection of the Soviet period. She laid the foundations for research on post-Reformation sacral architecture and art in Estonia and has been one of the initiators of historiographical research in Estonian art history.

Greta Koppel on alates 2004. aastast Eesti Kunstimuuseumi kuraator. Ta kaitses 2021. aastal Eesti Kunstiakadeemias doktoritöö „Hüvasti, konossöörlus? Kunstiteos kui kunstiajaloolise uurimise kese“. Tema peamiseks uurimisvaldkonnaks on 16. ja 17. sajandi hollandi ja flaami kunst, keskendudes ajalise aspektile kunstiajaloo ja mitmekülgse objektipõhise uurimise tähtsusele. Ta kureerib alates 2007. aastast Kadrioru kunstimuuseumi hollandi ja flaami kunsti kogu ning alates 2012. aastast Johannes Mikkel kolleksiooni. Ta on kureerinud arvukalt näitusi, rahvusvahelisi uurimisprojekte ja sündmusi, nende seas „Bosch & Bruegel. Ühe maali neli jälge“ (2011, koostöös Taani Rahvusgalerii, Glasgow' Muuseumide ja Šveitsi erakoguga) ning „Michel Sittow. Eesti maalikunstnik Euroopa õukondades“ (2018, kaaskuraator John Oliver Hand – Rahvusgalerii, Washington, D.C.). Ta on üks projekti „Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“ põhitäitjaid.

Greta Koppel has been a curator at the Art Museum of Estonia since 2004. She defended her dissertation, *Farewell to Connoisseurship? The Work of Art in the Focus of Art Historical Research*, at the Estonian Academy of Arts in 2021. Her main field of expertise is Dutch and Flemish art from the 16th and 17th centuries, with a focus on temporality in art history and the importance of multi-faceted object-based research. At the Kadriorg Art Museum, a branch of the Art Museum of Estonia, Koppel is responsible for curating the museum's Dutch and Flemish Art collection (since 2007) and the collection of Johannes Mikkel (since 2012). She has curated a number of exhibitions, international research projects and events, including *Bosch & Bruegel. Four Paintings Magnified* (2011), in collaboration with partners from the Danish National Gallery, Glasgow Museums etc., and *Michel Sittow: Estonian Painter at the Courts of Renaissance Europe* (2018, together with John Oliver Hand – National Gallery of Art, Washington, D.C.). She is one of the chief executors of the project *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue*.

Merike Kurisoo on Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseumi kuraator-programmijuht ning juhib uurimisprojekti „Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“. Ta on Eesti Kunstimuuseumi teadusnõukogu juhataja ning Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühingu esinaine. Tema põhilisteks uurimishuvideks on kesk- ja varauusaegne kirikukunst ning sakraalkunsti ja -objektide elulugu ja (re)kontekstualiseerimine. Ta on kirjutanud ja koostanud raamatuid ja katalooge, avaldanud teadusartikleid kirikukunstist ja pühakukultusest ning kureerinud vanema sakraalkunsti näitusi.

Merike Kurisoo is a curator-programme manager at the Niguliste Museum, a branch of the Art Museum of Estonia, and leads the project *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue*. She is Chair of the Research Board of the Art Museum of Estonia and Chair of the Estonian Society of Art Historians and Curators. Her main research interests are Medieval and Early Modern church art and the biography and (re)contextualisation of sacred objects and art. She has written and edited several books and catalogues, published scholarly articles and curated exhibitions of church art.

Anu Lahtinen on Helsingi Ülikooli Soome ja Põhjamaade ajaloo kaasprofessor. Tema uurimisvaldkondadeks on Soome ja Põhjamaade ajalugu, eeskätt eliitvõrgustike ajalugu, ning sotsiaal- ja sooajalugu keskajast uusajani. Tema viimaste publikatsioonide hulka kuuluvad paruness Ebba Stenbocki (ca. 1550–1614) biograafia (soome keeles 2021, rootsi keeles 2022) ning koos Terhi Katajamäega kirjutatud artiklid „Sealed with Tears: Material and Social Meanings of a Royal Letter by Countess Palatine Anna (Vasa) (1545–1610)“ („Prace Polonistyczne“, 2021) ja „Anna Vasa (1568–1625), Lutheran Sister of the Catholic King“ („Women Reformers in Early Modern Europe“, 2022).

Anu Lahtinen is an associate professor of Finnish and Nordic History at the University of Helsinki. Her fields of expertise include Finnish and Nordic history, especially the history of elite networks, and long-term social history and gender history, from the Medieval to the Modern. Her recent publications include a biography (in Finnish 2021, in Swedish 2022) of Baroness Ebba Stenbock (ca. 1550–1614) and co-written articles with Terhi Katajamäki: “Sealed

with Tears: Material and Social Meanings of a Royal Letter by Countess Palatine Anna (Vasa) (1545–1610)”, in *Prace Polonistyczne* (2021), and “Anna Vasa (1568–1625), Lutheran Sister of the Catholic King”, in *Women Reformers in Early Modern Europe* (2022).

Saila Leskinen on kunstiajaloolane, kes on spetsialiseerunud valdkondadevahelistele artefaktiuuringutele. Ta alustas mööbli restaureerimis- ja konserveerimisvaldkonnas. Tema praeguseks uurimishuviks on materiaalne kultuur, eeskätt varauusaegsete sakraal- ja memoriaalesemete biograafia ja agentsus. Ta on Helsingi Ülikooli doktorant ja teadustöötaja projektis „Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentaarisus ja kuvakalskeen jäljet keskiajan ja uuden ajan alun esineissä“.

Saila Leskinen is an art historian specialising in cross-disciplinary artefact studies. Having a background in furniture restoration and conservation, her current research interests in material culture studies are biographies and agencies of ecclesiastical and death-related objects of the Early Modern period. She is a doctoral researcher at the University of Helsinki and a research assistant in the project *Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentation and Iconoclashes in Medieval and Early Modern Objects*.

Anu Mänd on Tallinna Ülikooli ajaloo, arheoloogia ja kunstiajaloo keskuse vanemteadur. Aastatel 1999–2003 töötas ta Eesti Kunstimuuseumi Niguliste muuseumis, alates 2003. aastast Tallinna Ülikoolis. Tema uurimisfookuses on sotsiaal- ja kultuuriajalugu kesk- ja varauusaegses Läänemere regioonis. Anu Mändi uurimishuvide keskmes on altarid ja altariretaablid, hauamonumendid, kirikuinventar ja liturgia. Ta on põhi- või kaasautorina publitseerinud tosikond raamatut ja üle 100 teadusartikli.

Anu Mänd is a senior researcher at the Institute of History, Archaeology and Art History of Tallinn University. In 1999–2003 she worked at the Niguliste Museum, a branch of the Art Museum of Estonia. Since 2003, she has worked at Tallinn University. Her main research interests are the social and cultural

history of the Medieval and Early Modern Baltic Sea region. She is particularly interested in Medieval altars and altarpieces, funerary monuments, church furnishings and liturgy. She is the author or co-author of a dozen books and over 100 scholarly articles.

Jan Friedrich Richter on Berliini Riiklike Muuseumide kuraator. Ta on kirjutanud ja koostanud kümme-kond monograafiat ja kataloogi, kaasa arvatud käsitlused Claus Bergist (2007, dissertatsioon 2004) ja Hans Brüggemannist (2011). Richter oli inventeerimisprojekti „Corpus der mittelalterlichen Holzskulptur und Tafelmalerei in Schleswig-Holstein“ liige ning selle uurimistulemusi koondava mitmeköitelise raamatusarja kaasautor. Ta on kirjutanud arvukalt teadusartikleid, sealhulgas Bernt Notkest ning Lübecki keskaegsest kunstist. Richter on kureerinud mitu keskaja kunsti suurnäitust, teiste seas „Lübeck 1500 – Kunstmetropole im Ostseeraum“ (2015, St. Annen Museum, Lübeck) ja „Spätgotik. Aufbruch in die Neuzeit“ (2021, Gemäldegalerie, Berliini Riiklikud Muuseumid). Ta on üks projekti „Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes“ põhitäitjaid.

Jan Friedrich Richter is an assistant curator at the Berlin State Museums. He has written and edited a dozen books and catalogues, including monographs on Claus Berg (2007, PhD thesis 2004) and Hans Brüggemann (2011). He was a member of the project and a co-author of the multi-volume book series *Corpus der mittelalterlichen Holzskulptur und Tafelmalerei in Schleswig-Holstein* (Christian-Albrechts-University Kiel). He has curated a number of exhibitions of Medieval art, including *Lübeck 1500 – Kunstmetropole im Ostseeraum* (with Jörg Rosenfeld) in the St. Annen Museum, Lübeck, 2015 and *Spätgotik. Aufbruch in die Neuzeit* (with Julien Chapuis, Stephan Kemperdick, Lothar Lambacher and Michael Roth) in the Berlin State Museums, 2021. He is one of the chief executers of the project *Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue*.

Elina Räsänen on Helsingi Ülikooli kunstiajaloo lektor ja keskaja kunstiajaloo dotsent Åbo Academi Ülikoolis. Tema uurimisfookuses on Läänemere piirkonna hiliskeskaegne kunst ja materiaalne kultuur. Tema viimased tööd käsitlevad keskaegsete altariretaablite lõhkumist, ümberkujundamist ja taaskasutamist. Ta on uurimisprojekti „Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentaarisuus ja kuvakalskeen jäljet keskiajan ja uuden ajan alun esineissä“ (2020–2023, rahastaja Kone Sihtasutus) juht. Tema arvukate publikatsioonide hulka kuuluvad teadusartiklid ajakirjades *Finskt Museum*, *Taidehistoriallisia tutkimuksia* ja *Journal of Art Historiography* ning ta on kogumiku „Meister Francke Revisited. Auf den Spuren eines Hamburger Malers“ (2017) kaaskoostaja. Ta on Soome Muinsuseltsi president ja Rahvusvahelise Keskaja Kunsti Keskuse (ICMA) assotsieerunud liige (2021–2023).

Elina Räsänen is an art historian specialising in the art and material culture of the Baltic Sea region in the late Middle Ages. Her recent work examines the breakage, transformations and reuse of Medieval altarpieces. She is the PI in the research project *Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentation and Iconoclashes in Medieval and Early Modern Objects* (2020–2023), funded by the Kone Foundation. Her numerous publications include essays in *Finskt Museum*, *Taidehistoriallisia tutkimuksia* and the *Journal of Art Historiography*, and the collaborative edition *Meister Francke Revisited. Auf den Spuren eines Hamburger Malers* (2017). Räsänen is University Lecturer in Art History at the University of Helsinki and Docent of Medieval Art History in the Åbo Academi University. She is President of the Antiquarian Society of Finland and Associate at the International Center of Medieval Art (ICMA), 2021–2023.

Tapio Salminen on majandus- ja sotsiaalajaloolane, kes on spetsialiseerunud Soome ja Läänemere piirkonna hiliskesk- ja varauusaegse infohalduse, kommunikatsioonij, infrastruktuuri ja sotsiaalse mobiilsuse ajaloole. Ta on Triviumi – Tampere Ülikooli klassikalise, kesk- ja varauusaja uuringute keskuse teadur ning Turu Ülikooli transpordi- ja kommunikatsiooniajaloo dotsent. Tema doktori-töö „Obscure Hands – Trusted Men. Textualization, the Office of the City Scribe and the Written Management of Information and Communication of

the Council of Reval (Tallinn) before 1460" (Tampere, TUP 2016) keskendus linnakirjutajate rollile hiliskeskajse Läänemere piirkonna linnades. Praegu juhivad Salminen teadusprojekti „Viabundus Finland 1350–1650“ – Soome hiliskeskajsete ja varauusaegsete teede SQL-andmebaas ja GIS-loendus (2022–2024, rahastaja Kone Sihtasutus).

Tapio Salminen is an economic and social historian specialising in the late Medieval and Early Modern history of information management, communication, infrastructure and social mobility in Finland and the Baltic Sea Area. He is a Research Fellow at TRIVIUM – the Tampere Centre for Classical, Medieval and Early Modern Studies at Tampere University, and Docent of the History of Transport and Communication in Turku University. His PhD thesis *Obscure Hands – Trusted Men. Textualization, the Office of the City Scribe and the Written Management of Information and Communication of the Council of Reval (Tallinn) before 1460* (Tampere, TUP 2016) focused on the role of city scribes in the organisation of record keeping in late medieval cities and towns of the Baltic Sea area. Salminen is the leader of the project *Viabundus Finland 1350–1650*, a SQL database and GIS location of Late Medieval and Early Modern roads in Finland, funded by the Kone Foundation (2022–2024).

Panu Savolainen on Aalto Ülikooli (Helsingi) arhitektuuriajaloo ja -konserveerimise abiprofessor. Tema uurimishuvide hulka kuuluvad keskaegsed kirikud, ajalooline GIS, 17.–19. sajandi arhitektuur ja linnaruum. Ta on Soome Kultuuri-rahastu toetatud teadusprojekti „Medieval Timber Structures in Finland: The Process of Construction and Structural Innovations of the Roof Structures in Medieval Stone Churches“ juht. Tema eelmine uurimisprojekt vaatles Soome linnade avaliku valgustuse muutumist 19. sajandil.

Panu Savolainen is an assistant professor at the History of Architecture and Architectural Conservation in Aalto University in Helsinki. His research interests include Medieval churches, historical GIS, architecture and urban space from the 17th to the 19th centuries. He is leading the project *Medieval Timber Structures in Finland: The Process of Construction and Structural Innovations of Roof*

Structures in Medieval Stone Churches, funded by the Finnish Cultural Foundation. His previous research project was about experiences of the transformation of public lighting in the 19th century cities of Finland.

Katri Vuola on kunstiajaloolane, Helsingi Ülikooli doktorant ja nooremteadur. Tema uurimishuviks on keskaegse kunsti ikonograafia ja materiaalsus, samuti keskaegse käsitöölise roll Soomes ja Läänemere piirkonnas. Samuti on tema teadustööde fookuses fragmentsete polükroomsete puuskulptuuride eksponeerimine ja säilitamine kiriklikus ja museaalses kontekstis. Ta on Kone Sihtasutuse rahastatud projekti „Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentaarisus ja kuvakalskeen jäljet keskiajan ja uuden ajan alun esineissä“ (2020–2023) liige. Tema viimased artiklid ajakirjades *ICO Iconographic Post* ja *Baltic Journal of Art History* käsitlevad 14. sajandi krutsifikside polükroomia ikonograafiat ja puidukasutust.

Katri Vuola is an art historian and doctoral researcher at the University of Helsinki, Finland. Her research interests are the iconography of Medieval art and the materiality of devotion, as well as the Medieval artisan profession in Finland and in the Baltic Sea area. Her interests also include the display and preservation of fragmented polychrome wood sculptures in ecclesiastical and museum contexts. Vuola is participating in the project *Iconoclash/Kuvakalske. Fragmentation and Iconoclashes in Medieval and Early Modern Objects* (2020–2023), funded by the Kone Foundation. Her recent articles published in the *ICO Iconographic Post* and the *Baltic Journal of Art History* focus on the iconography of polychromy in 14th century crucifixes, and wood use in sacred sculpture.

Projektid / Projects

KUVAKALSKE/ICONOCLASH

Fragmentaarsus ja ikonoklasmi jäljed kesk- ja varauusaegsetel objektidel Fragmentation and Iconoclasm in Medieval and Early Modern Objects

Teadusprojekt käsitleb sakraalobjektide fragmentaarsust. Põhiliseks uurimis-
materjaliks on 13.–17. sajandist pärinevad polükroomsed puuskulptuurid,
altariretaablid ja relikviaarid Läänemere piirkonnas. Miks on teatud esemeid
või kunstiteoseid lõhutud? Kuidas jätkub nende elu fragmentidena? Milliseid
tähtsusi hakkab objekt kandma, kui selle materiaalne eksistents on radikaalselt
muutunud? Veelgi enam: kuidas uurida hävinud objekte? Bruno Latouri loodud
mõiste *iconoclasm* on soome keelde tõlgitud kui *kuvakalske*. Selle mõiste abil tõi-
tab projekt arutelu keskmesse ikonoklasmi, objektide lõhkumise ja muutmise.

This research project is dedicated to the fragmentation of devotional objects.
The primary research material consists of polychrome wooden sculptures,
altarpieces and reliquaries from the Baltic Sea region, ranging from the
13th to 17th centuries. Why have certain objects or works of art been demol-
ished? How do they continue to exist as fragments? What new meanings does
an object accrue when its material existence is radically altered? Moreover,
how can completely disappeared objects be studied? The term *iconoclasm*,
coined by Bruno Latour, translates into Finnish as *kuvakalske*. With this concept,
the project renews the discussion of iconoclasm, breakage and the transfor-
mation of objects.

Projekti meeskonda kuuluvad dots dr Elina Räsänen (uurimisprojekti juht),
dr Sofia Lahti ning doktorandid Katri Vuola ja Sails Leskinen. Helsingi Ülikooliga
seotud kolmeaastast projekti (2020–2023) rahastab Kone Sihtasutus. Peamine
koostööpartner on Soome Kirjanduse Seltsi teadusosakond.

The scholars involved in this project are the PI, Doc. Dr. Elina Räsänen,
Dr. Sofia Lahti and the doctoral researchers Katri Vuola and Sails Leskinen.
The three-year project (2020–2023) is being funded by the Kone Foundation
and is affiliated with the University of Helsinki. The Research Department of
the Finnish Literature Society is a key collaborator.

Loe lisaks / Read more: <https://blogs.helsinki.fi/kuvakalske>

Michel Sittow Altarpieces in Dialogue in the North?

Michel Sittow Põhjas? Altariretaablid kahekõnes Michel Sittow in the North? Altarpieces in Dialogue

Eesti Kunstimuuseumi ja Hälsinglandi muuseumi uurimis- ja näitusprojekt keskendub kahele hiliskeskajale altariretaablile, Tallinna Kannatusaltarile ja Bollnäsi Püha Hõimkonna altariretaablile Rootsis. Mõlemad on seotud Tallinnas sündinud rahvusvaheliselt tuntud kunstniku Michel Sittowiga (u 1469–1525). Madalmaade kunstikeskuses Brugges välja õppinud ning Euroopa õukondades tegutsenud Sittow oli kunstnikuna Tallinnas tegev ligi viisteist aastat. Uurimisprojekt tõstab seetõttu fookusesse ka Tallinna kui hiliskeskajase kunstikeskuse küsimuse ning vaatleb siinset kunstitoodangut Läänemere piirkonna kontekstis. Rahvusvahelise uurijate grupi koostöös heidetakse uus pilk nii siin kui ka lähieümbruses säilinud võimalikele Tallinna päritolu ja/või Michel Sittowi Tallinna ateljee kunstiteoste.

Projekt vaatleb ka teostega seotud kunstilisi, sotsiaalseid ja kaubanduslikke sidemeid ning võrgustikke. See keskendub kunstiteoste jätkuvalle ja muutuvale eluloole nende valmimise algusest kuni tänapäevani. Füüsiliselt kohtuvad teosed 2023. aastal näitustel Eestis ja Rootsis. Projektiga kaasnevad konverentsid ja seminarid.

The research and exhibition project of the Art Museum of Estonia and the Hälsingland Museum focuses on two masterpieces of the Late Middle Ages: the Tallinn Passion Altarpiece and the Bollnäs Holy Kinship Altarpiece in Sweden. In art history, both altarpieces are associated with Michel Sittow (ca 1469–1525), an internationally renowned artist who was born in Tallinn. He was trained in the school of Netherlandish art in Bruges, worked as a painter at the various courts in Europe and was active in Tallinn as an artist for fifteen years. The project therefore also focuses on the issue of Tallinn

as a late medieval art centre and the local art production in the context of the Baltic Sea region. In co-operation with an international group of researchers, a new examination is underway concerning possible works of art of Tallinn origin, as well as possible works of Sittow's Tallinn studio.

The project also strongly highlights artistic, social and trade connections, and networks connected with those two works of art. The focus of the research is also on the continuing biographies of works of art, i.e. from when objects were first completed to the present day. The altarpieces will be brought together during two exhibitions in Estonia and Sweden in 2023. The project will be accompanied by international conferences and seminars.

Projekti meeskond koosneb ligi 20 liikmest, põhitäitjad on dr Merike Kurisoo, dr Greta Koppel, dr Jan Friedrich Richter ja doktorant Lars Nylander.

The team includes nearly 20 members, and the main executors are Dr. Merike Kurisoo, Dr. Greta Koppel, Dr. Jan Friedrich Richter and the doctoral researcher Lars Nylander.

Loe lisaks / Read more: <https://kunstimuuseum.ekm.ee/teadustegevus/teadusprojektid/michel-sittow-pohjas-altariretaablid-kahekones>

EESTI KUNSTIMUUSEUM

Hälsinglands
Museum

NORDISK
KULTURFOND

REPUBLIC OF ESTONIA
NATIONAL HERITAGE BOARD

Svenska kyrkan

BÖCKLER-MARE-BALTICUM-STIFTUNG

TALLINK

**Seminar toimub Soome Kirjanduse Seltsis (Hallituskatu 1, Helsingi)
14. oktoobril kella 10.30-st kuni 17.30-ni. Seminar on inglise keeles.**

Organiseerijad: dr Merike Kurisoo (Eesti Kunstimuuseum) ja
dots dr Elina Räsänen (Helsingi Ülikool)

**The seminar will take place in the Finnish Literary Society (Hallituskatu 1, Helsinki)
on 14 October from 10.30 to 17.30.**

Organisers: Dr. Merike Kurisoo (Art Museum of Estonia) and
Doc. Dr. Elina Räsänen (University of Helsinki)

Korraldusgrupp / Arrangements: Merike Kurisoo, Salla Leskinen, Elina Räsänen
Graafiline disain / Graphic design: Tuuli Aule
Keeletoimetajad / Language editors: Ester Kangur, Richard Adang

Korraldajad / In co-operation with:

Michel
Sittow
Põhjas?
Altariretaablid
kahekõnes

EESTI KUNSTIMUUSEUM

Eesti kunstiteaduse
ajaloo sihtasutus
The Centenary of
Estonian Art History

Toetajad / With the support of:

NORDISK
KULTURFOND

KONEEN SÄÄTIÖ
KONE FOUNDATION

